

Левченко Юрій Олександрович,
завідувач кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ, ПОВ'ЯЗАНИМ ІЗ КОРУПЦІЄЮ

Анотація. Висвітлено окремі питання, спрямовані на запобігання корупції виявлення причин і умов вчинення злочинів пов'язаних з корупцією.

Ключові слова: профілактика злочинів, корупція, запобігання корупції.

Summery: Some issues aimed at preventing corruption and identifying the causes and conditions of corruption-related crimes are highlighted.

Key words: crime prevention, corruption, corruption prevention.

Корупція чинить вплив на державу, в більшості випадків вона перетворюється на єдиний спосіб розв'язання життєвих проблем, стає нормою життя. Як соціальне явище корупція існує в певних межах, і впливає на правові, економічні, політичні, ідеологічні, суспільно психологічні сфери.

Виявлення причин корупції є актуальним для будь-якої держави і саме виявлення причин, що сприяють вчиненню злочинів є необхідною умовою для розробки заходів боротьби з нею. Проблема детермінації злочинності – центральна і чи не найскладніша з усіх в кримінологічній науці, її важливість обумовлюється тим, що, в разі розкриття причин злочинності у сучасному суспільстві, з'явиться можливість розробити та здійснити ефективні заходи боротьби з цим негативним явищем. Однак, ця проблема й до цього часу не знайшла однозначного вирішення через наявність багатьох чинників, які обумовлюють таке явище як корупційна злочинність [1].

А.П. Закалюк зазначав, що детермінація корупції та корупційних проявів, включаючи злочинні, розглядаються загалом на тих самих теоретичних засадах, за тією ж методологічною схемою, що і стосовно злочинності та злочинних проявів. Криміногенні фактори, які виступають у ролі детермінант корупційної злочинності, досить численні, різноманітні й зумовлені суттєвими протиріччями в соціально-економічному житті суспільства. З точки зору їх змістовної характеристики, вони можуть бути представлені у вигляді декількох груп: правові, економічні, організаційно-управлінські та соціальні, фактори [2].

Економічні фактори, що сприяють корупційній злочинності, обумовлені тривалою економічною кризою, яка призвела до значної деформації соціально-економічних відносин. Економічними факторами, які можуть виступати загальними причинами і умовами корупції та причинами й умовами корупційних діянь, перш за все, є: відсутність сприятливого режиму діяльності підприємств та підприємців, особливо

щодо сплати податків; відсутність прозорості процесів роздержавлення власності, вирішення різних економічних та господарських питань [3].

Соціологічні дослідження свідчать, що значна частина громадян України не оцінює корупцію негативно і вважає для себе за можливе за допомогою корумпованих відносин (давання хабарів, використання службових можливостей родичів, друзів, знайомих, які перебувають на державній службі тощо) вирішувати особисті питання. За деякими опитуваннями, приблизно 75,0 % жителів України переконані, що для позитивного вирішення питань у державних органах потрібно обов'язково давати хабарі [4].

До числа необхідних заходів, що стримують розвиток негативних тенденцій корупції, в більшості сучасних держав відносяться спеціальні або спеціально-кримінологічні заходи запобігання, що здійснюються спеціально уповноваженими суб'єктами запобігання і спрямовані в першу чергу безпосередньо на нейтралізацію (усунення, ліквідацію, локалізацію, обмеження сфери розповсюдження) причин і умов, що детермінують це негативне соціально-правове явище.

У кримінології під загальносоціальними заходами запобігання злочинам розуміють комплекс перспективних соціально-економічних і культурно-виховних заходів, спрямованих на подальший розвиток і вдосконалення суспільних відносин і усунення або нейтралізацію разом з тим причин та умов злочинності. Як свідчить практика, провідне місце у загальносоціальному запобіганні корупції належить заходам, спрямованим на стабілізацію політичної обстановки, реформування економічних відносин, вирішення найбільш гострих соціальних проблем, забезпечення реалізації конституційних прав та свобод людини і громадянина [5].

Протидія корупції за своєю сутністю є специфічною сферою соціального управління. Саме тому ця діяльність має передбачати не розрізнений, хаотичний набір репресивних і превентивних заходів, а складну систему, наділену властивостями для саморозвитку та саморегуляції, у сукупності утворену певними заходами та суб'єктами, які мають різну організаційно-структурну форму й різняться за правовим статусом [6].

Корупція є негативним соціальним явищем, для суспільства. Крім того, це явище породжує інші, не менш негативні. Причини виникнення і поширення корупційної злочинності багатоаспектні. Вони мають комплексний характер, зумовлені системою правових і соціально-політичних умов функціонування держави, станом суспільної моралі, положенням інституту влади у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Шевченко О. В. Причини та умови корупційної злочинності. Вісник Вищої ради юстиції. 2011. № 3.
2. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3 кн. Київ: Ін Юре, 2007.
3. Бойко А.М. Детермінація економічної злочинності в Україні в умовах переходу до ринкової економіки (теоретико-кримінологічне

дослідження): монографія. Львів: Видавн. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. 380 с. С. 171;

4. Корупція в Україні: причини поширення та механізми протидії / С. В. Дрьомов, Ю. Г. Кальниш, Д. Б. Клименко, Г. О. Усатий, Л. М. Усаченко; за ред. Ю. Г. Кальниша. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2010.

5. Кримінологія: підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуїська та ін; за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2014.

6. Таций В. Я., Борисов В. И. Научное обеспечение путей противодействия коррупции в Украине. Громадська експертиза. Актуальні проблеми боротьби з корупцією в Україні. Київ: Юрінком Інтер, 2002.

Луговий Віктор Олександрович,
заступник начальника ГУНП в Київській
області – начальник слідчого управління,
кандидат юридичних наук

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ПОВ'ЯЗАНИМ ІЗ КОРУПЦІЄЮ, ЩО ВЧИНЯЮТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКІ

Попри наявність певних позитивних зрушень, реформи в Національній поліції тривають донині, у відомстві існує ще чимало проблем, які суттєво послаблюють ефект від вищезазначених успіхів.

Деякі вчені слушно зауважують, що вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією, значною мірою стимулює наявність істотних залишків старої командно-адміністративної системи як надмірного управлінського апарату з необґрунтовано широкими повноваженнями, зокрема розпорядчо-дозвільного змісту, та переважання в ньому, передусім за рахунок керівних посад, службовців старої генерації з консервативною психологією, які не сприймають потреби демократичних перетворень [1, с. 62].

Важливість вироблення чітких критеріїв оцінювання діяльності щодо запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, є беззаперечним фактом, про що раніше неодноразово наголошувалось у Плані дій щодо реалізації Концепції подолання корупції в Україні «На шляху до доброчесності» на період до 2010 року, Указі Президента України «Про деякі заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної антикорупційної політики», Національній антикорупційній стратегії на 2011–2015 рр., Державній програмі щодо запобігання і протидії корупції на 2011–2015 рр., Законі України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки», Антикорупційній програмі Міністерства внутрішніх справ України на